

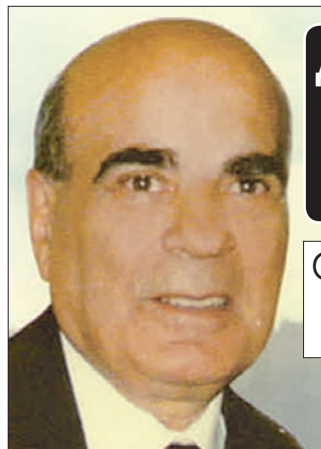

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 23 • год. XCIV • 11 декември 2014 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

**ДИПЛОМАТЪТ,
ПАТРИОТЪТ,
ЧОВЕКЪТ**

**Филип Ишпекков
на 85 години**

На стр. 2

УЧЕНИ БУДЯТ ТРАКИЙСКАТА ПАМЕТ

Тракийският научен институт отбеляза 80-годишния си юбилей с двудневна конференция

Цели два дни Централният военен клуб в столицата бе територия на тракийската наука. На 28 и 29 ноември т.г. тук се състоя националната научна конференция „Мястото на тракийските българи в съдбата на България: минало, настояще и бъдеще“. Тя бе организирана от Съюза на тракийските дружества в България и от Тракийския научен институт, от чието създаване се навършиха 80 години. Така че конференцията имаше и юбилеен характер.

Тя бе открита със кратко слово на председателя на СТДБ Красимир Премянов (Словото помества отдел-

но.) Приветствие на вице-президентката Маргарита Попова прочете Маринела Радева – началник на нейния кабинет, а така също до конференцията бяха изпратени поздравителни адреси от името на председателя на БАН акад. Стефан Воденичаров и от председателя на Македонския научен институт доц. Александър Гребенаров. (Приветствията помества на стр. 4). Тук бе и проф. Илия Тодев – директор на Института за исторически изследвания на БАН.

В духа на традициите на Тракийския научен институт юбилейната конференция бе обърната тематично към важни годишнини, личности и събития от историята на тракийските българи. Основните тематични кръгове освен миналото и бъдещето на Тракийския научен институт бяха 170 годишнината от рождението на Капитан Петко войвода, сто години от прогонването на малоазийските българи, а така също и актуални проблеми – положението на

ислямизираните българи и предизвикателствата за тяхната българска идентичност, и ролята на Европейския съюз в решаването на Тракийския въпрос. В пет заседания участваха 20 учени от различни изследователски центрове – БАН, СУ „Кл. Охридски“, ПУ „П. Хилендарски“, ВСУ „Черноризец Храбър“, регионалните музеи и държавните архиви в Смолян, Хасково, Кърджали, както и изследователи от Тракийския научен институт и краеведи. Удивително бе разнообразието на хуманитарното и общественото познание, което бе представено в докладите и в дискусиите – история, етнография, фолклор, диалектология, социология, политология, международни отношения и др. Според много от участниците и присъстващите на конференцията тя бе организирана отлично и най-важното е, че и научната „жътва“ е богата. Докладите и научните съобщения ще бъдат публикувани в отделен том на Известия на Тракийския научен институт.

Вестник „Тракия“, който бе внимателен наблюдател на това значително научно събитие, в следващите броеве да ви представи, макар и в умален вид, някои от научните прозрения и прогнози по Тракийския въпрос. В днешния брой помества доклада на чл. кор. проф. Васил Проданов и гл. ас. д-р Ваня Стоянова „80 години Тракийски научен институт – от миналото към бъдещето“.

ВТОДОР КОРУЕВ
българската историческа одисея дните, изписани в черно, са много повече от цветните. Ще се съгласим с акад. Георги Марков, че най-черната дата в новата родна история е 27 ноември. На този ден през 1919 г. в парижкото предградие Ньой е подписан мирният договор между победителите в Първата световна война и България. Защо тогава? – Защото войната бе завършила и ние бяхме победени, а бяхме победени, защото Цар Фердинанд и

юрист Жюстен Годар. По силата на Ньойския договор на България се отнема територия в размер на повече от 11 хил. кв. км. Губим отново Южна Добруджа, отнемат ни Струмишко и Западните покрайнини. Западна Тракия от Места до Марица е окупирана от французите. Фактът, че Западна Тракия е оставена под попечителството на Съглашението, вдъхва надежда, че след изтеглянето на окупационните войски тя ще остане българска, но тя е попарена. Нищо, че там живее българско население. По решение на конференци-

Раната от Ньой още кърви

• Тодор Корув

правителството на Васил Радославов извършиха безумие, нареждайки България на страната на Тройния съюз. Бяхме привикани в Ньой не току така – тук е роден крал Балдуин Фландърски, пленникът на Цар Калоян. И в залата на кметството, където е подписан договорът, висял огромен портрет на граф Алфред дьо Ньой в героична поза, плъководецът на Балдуин, убит от калояновите войни при Адрианопол през 1205 г. И министър-председателят Александър Стамболийски трябва да сложи подписа си на документ, на който срещу му стоят подписите на победителите от Антантата. А те са САЩ, Британската империя, Франция, Италия и Япония, посочени като основни сили, както и Белгия, Китай, Куба, Гърция, Хеджас (днес част от Саудитска Арабия), Полша, Португалия, Румъния, Сръбско-хърватско-словенската държава, Сиам (Тайланд) и Чехословакия. Не случайно ги изброявам, за да подчертая още веднъж безразсъдството на Кобурга и правителството да обвърже страната с Германия и Австро-Унгария. И ако Стамболийски счупва писалката, то е да сложи точка на надеждата „никога да не са наложи на български ръководител да подписва такъв грабителски акт.“ „България е жестоко ампутирана от Ньойския договор, а откъсването на живи части от нейната плът е грубо нарушаване на свещения принцип за самоопределението на народите“ – ще напише френският общественик и

ята в Сан Ремо през 1920 г. е предадена на гърците, като уговорката е да се осигури на България свободен и безмитен излаз, което, както знаем, така и не стана. Кое-то бе и огромна стопанска загуба. Още по-преди Жорж Клемансо бе рекъл „Бяло море е лукс за България“.

От договора диктат студентите душовете бяха много – определена бе огромна сума – два милиарда и двеста и петдесет милиона френски златни франка репарации, които трябваше да се плащат цели 37 години. България трябваше да премахне задължителната военна служба и ѝ бе разрешено да има войска от 20 000 и още 10 000 митничари, горски стражари, общински полицаи. С една дума – пълно разоръжаване. Нямахме право и на подводници (!).

Ньойският договор донася истинска трагедия на България, втора национална катастрофа и много горест. Наказан бе народът ни, а не виновните политици, много от които забогатяха от загубената война. В следващите три години след 1919 г. в страната ни пристигат 100 хиляди бежанци, а зад границите ни остават да живеят 600 хиляди българи.

НАЦИОНАЛНИТЕ ИНТЕРЕСИ – НАД ВСИЧКО

Разговор с Красимир Премянов, председател на Съюза на тракийските дружества в България

– Уважаеми господин Премянов, още в зародиша си тракийската организация ратува за ползотворни връзки с Русия. Един от нейните основатели – Капитан Петко войвода ни остава дори завет да пазим и поддържаме дружбата с Русия. Не ви ли тревожат много то прояви на русофобство у нас, напоследък, както и случилото се с „Южен поток“?

– Да, действително нашата организация още в създаването си е оценила високо ролята на Русия както за Освобождението на България, за

обявяването на нейната независимост, така и за защитата ѝ на тракийци. И въпросът не е до емоции, а до реални исторически факти за подкрепата и помощта на Русия, но има и много примери за успешно взаимодействие и взаимно духовно обогатяване от древността до днес. Още повече, че то се скрепява на основата на православието и славянството. Вярата в тях е давала сили на тракийци да издържат гнета на робството, да се вдигнат на оръжие срещу могъщата Османска империя, да понесат оръжието си на бежанци.

Затова не може да ни смущава русофобията, която за съжаление стига дори до патологични случаи, каквото е предложението да се преименува храм-паметникът „Св. Ал. Невски“. Не може да не ни безпокоят непремерените изявления срещу Русия и Путин на министри и политици. Вече изразихме позицията на тракийската организация във връзка с някои смущаващи нас и обществото изказвания на президента Росен Плевнелиев, който още в първите си дни като държавен глава заяви, че за него няма път на Изток, неговият път води само на Запад.

Продължава на 7-а стр.

ДИПЛОМАТЪТ, ПАТРИОТЪТ, ЧОВЕКЪТ.

ВЕЧЕСЛАВ ТУНЕВ

Вече на 85 години Филип Ишпеков е все така жизнен, с добър тонус, с бистър и пъргав ум, активно следящ социално-политическите процеси в България, Европа и по света. С една дума – той си остава онзи Филип, който неуморно работеше на много фронтове – дипломатически, политически, икономически, научен и т.н. Но преди всичко той продължава да бъде ЧОВЕКЪТ, който е готов да помага където и когато е възможно, ПАТРИОТЪТ, за когото Забърдо и Родопите са синоним на целия му живот. Той пази свято своите критерии за правда и справедливост, за човешчина и доброта. Без съмнение голяма заслуга Филип Ишпеков да остане непроменен от бурите на времето има неговото голямо и сплотено семейство – три деца, шестима внуци и (засега) един правнук и естествено неговата явна спътница в живота Боряна. Освен грижовна съпруга и майка проф. д-р Боряна Ишпекова е водещ наш невролог, в момента е консултант в столичната университетска болница „Царица Йоанна“ – ИСУЛ. Тя един от най-добрите специалисти по ЕМГ (електромиография) у нас. Рядко може да се срещне човек като

Филип Ишпеков – с толкова богат и ползотворен дипломатически, икономически и политически опит

Ето как подрежда той спирките си в живота си: Забърдо, Пловдив, София, Ленинград, Москва, Вашингтон, Рио де Жанейро, Триполи, Белград, Токио, Мексико. Отсядал е под сенките на секвоите в Калифорния, възхищавал се е на Гранд Каньона в Колорадо, треперил е в парка Цако в Кения, където свободно се разхождат човекоядни львове... Гледал е на света от Статуята на свободата в Ню Йорк, и от 7000 километрова Великата китайска стена... Получил е хаджилък на Божи гроб в Йерусалим.

„Тези спирки ми донесоха нови запознанства и силни преживявания – навсякъде съм оставил частица от себе си“, пише Филип Ишпеков в своята книга „Пътни срещи и разлъки“. След тези негови думи, обаче, идва най-голямото му любовно обяснение в неговия живот. Ето го: „Сменях местожителствата и пощенския ад-

Филип Ишпеков на 85 години

Филип Бориславов Ишпеков е роден на 1 октомври 1929 г. в с. Забърдо, Смолянско. Учил в гимназията в Чепеларе, завършил Втора мъжка гимназия в Пловдив. Висшето си образование получава в Института по планиране в Ленинград. Следва аспирантура и получава научна степен „доктор по икономика“ в Академията за обществени науки – Москва. Първоначално работи в апарата на Министерския съвет и през целия си професионален живот се занимава с икономическите връзки на България с други страни и с международните икономически организации. От 1967 г. до 1972 г.

е търговски представител на страната ни в САЩ. Заместник-министър на земеделието по външнотърговската дейност в периода 1976–1982 г. През 1982 г. е назначен за посланик в Либия. На този пост остава до 1990 г. От 1990 до 1992 г. е заместник-министър на външните работи. Посланик в Белград през 1996–1997 г. Мажоритарно избран за депутат в Седмото Велико Народно събрание. Народен представител в 36-то Народно събрание.

Съавтор е на книгата „Родопска твърдина“ и апотеоза на Забърдо – автобиографията „Пътни срещи и разлъки“.

рес, но никога не смених жителството и адреса на своята душа – то си остана в Забърдо, онова кътче в Родопите, където Господ е събрал на едно място суровата природа и нежната красота, мястото, което е откутило чувствителните души и твърдите характери на моите земляци.

И сега си оставам петимен за нашенските баири, за вечерите с песни и разговори, за наситените с откровение и неподправеност срещи“.

Дали има за нещо да съжалява през дългия си път на политически и стопански деятел? Ето какво отговаря Филип Ишпеков: „Като депутат

продължавах да посещавам редовно Родопския край, да помагам където и когато е било възможно. Едно от нещата, за които съжалявам най-много е, че не успях да убедя колегите си народни представители да бъде приет закон за планината.

Събрал бях материал за

подобни законодателни актове, които съществуват в други страни, в напреднала фаза бе изготвянето на проектозакон...

Предложението ми бе да се приеме нарочен закон

който да гарантира провеждането на интегрална политика за развитие на икономиката, за решаване на социалните, екологическите и инфраструктурните проблеми на планинските райони, да насърчи ефективното използване на ресурсите, на туризма, на балнеолечението. Законът да предвижда материални стимули и да-

нъчни облекчения, държавният бюджет да включва финансовото им осигуряване, включително и средства за цялата инфраструктура. За съжаление, още с първите стъпки при обсъждането във Великото и в 36-то Народно събрание, бе противопоставен фалшивият аргумент, че в условията на пазарната икономика подобни идеи за преференции към отделни райони е нещо отживяло времето си и остатък от социалистическото ми мислене. Не помогнаха примерите за страни с развито пазарно стопанство като Швейцария, Австрия, Италия и Франция. Вместо закон, създаваха се комисии...

За родопската песен:

„Родопската песен може да изпълни и оцени най-добре този, който се е родил и е живял в края, чиято душа и сърце принадлежат на планината. Родопчани казват: „За да я изпееш, трябва да ти рипне жила, да я почувстваш“. Забърдовци пееят, обичаха и сега обичат неподправената родопска песен – с нея утоляват душевна жажда, спасяват се от самотата. Хубавото, красивото на нашенската песен е, че в нея се слива великото чувство любов, несбъднати мечти, радост и тъга. Без да сме музиканти, ние, младежите от нашето време, пеехме често – нали музиката е душа, от каквато слава Богу не сме лишени. Приказни бяха летните вечери по време на ваканциите, в закачки и песни събиранията край село в ливадите. И досега в ушите ме звучи „Ти ми са сбираш, торноваш, ам мене кому оставяш“, или пък ненадминатата „Добре ми дойде, юначе, сърцено да ми разшениш“, изпети от момичета, между които и първата ми ученическа любов. По-късно щях да почувствам, че най-голямата любов е несбъднатата, тя е ненадминана и си остава вечна... Казват, че сега се търси по-модерно звучене на нашенската, на родопската песен. като лайк, най-обикновен нейн любител, ще кажа: „Специалисти, моля да не я пипате много. Разваляте я. Нека бъде съхранена за бъдещите поколения най-близо до нейното изостанало, некомуерсиално „еднообразие“ и „звучене“.

За халищата:

„Ненадминати са забърдовските жени в тъкането на халища (кичени, козиняви и вълнени), за да гиздят домовете си и естествено да радват душите си – своите и на другите. Обичаният и в нашето село Николай Хайтов, както само той единствено може, възпя уменията на родопчанката да тъче халища – в тях е „укротен и опитомен“ огънят, заблестял с всичка сила, „грее, но не пали“, „топли, а не гори“. В тях е „втъкала тъгата си... за да я предаде нам в чудно съчетани бои“, „втъкала е и природата, която определя различната гама в окраската“, събрала е „копнеж и мъка както е в песента“. Забърдовските жени и халищата с омайни багрила, които тъкат, вдъхновиха големия творец да направи запомнящия се късометражен филм „За хубаво“, който предхождаше дълго време прожекциите в много кинозалони, а години се въртеше в киното на площад Славеиков, като значително повиши интереса към това изкуство и направи по-известно Забърдо и неговите жители“

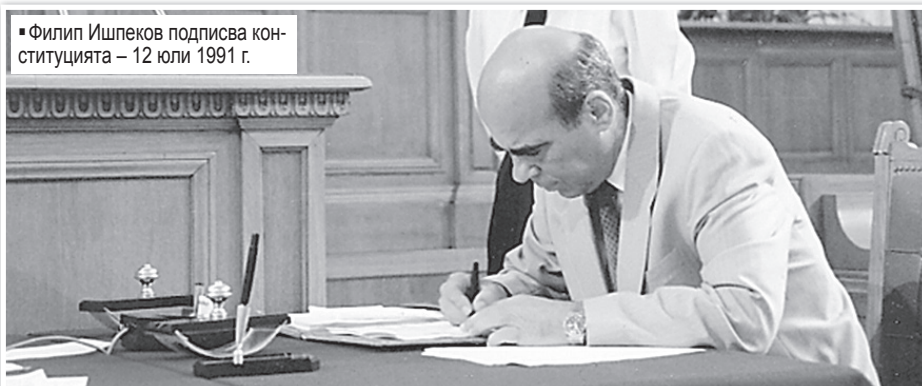
Из книгата на Филип Ишпеков „Пътни срещи и разлъки“

Филип Ишпеков

Филип Ишпеков със съпругата си Боряна и четирима от внуците си

Филип Ишпеков подписва конституцията – 12 юли 1991 г.

С Андрей Луканов на международен форум

ПРЕДШЕСТВЕНИЦИ И ПРЕДТЕЧИ

ПЕТРА МЕЧЕВА

НИКОЛА ИНДЖОВ ПРЕДСТАВЯ
СЪВРЕМЕННИТЕ АПОСТОЛИ
НА ТРАКИЙСКАТА КАУЗА

Петра Мечева не е историк, но тя е от хората, които правят история. Педагог по образование, тя даде своя незаменим принос във възпитанието на хиляди млади старозагорци – нейни ученици, които и досега я възприемат като Учител с главна буква. Днес тя е всепризнатият главен организатор на Тракийския женски съюз, негов пръв председател. Не длъжността е важна, а смисъла на възродената и ръководената от нея организация. Тракийският женски съюз е интелектуален наследник на благодатния матриархат в старите тракийски поселения. Векове наред жената-майка в многолюдното тракийско семейство е крепител на родовите връзки, пазител на домашното огнище, хранител на православната вяра, страж на здравия морал. Тя е паметта на рода с песните, с митовите и преданията, с празничните обреди и битовите обичаи, със спомените за бежанския живот. Възвисено житейско съзнание, което придава на Тракийския женски съюз характеристиките на

една голяма и разпростряна по цяла България родолюбива организация

Не случайно именно Тракийският женски съюз изгради и поддържа народното светилище Илиева нива – навяващият мъка и мощ паметник на невръстни деца, избити по бежанския път към България през 1913 година.

Още много бежанско минало има в книгата на Петра Мечева „Памет за Тракия“. Това са почти неизвестни досега устни и писмени бежански спомени, които тя дословно привежда, едновременно снимки на тракийски българи, селища и местности. Документалните страници са вълнуващи, хубаво е, че са написани от непрофесионален историк, в чиято душевност и човешка съдба обаче

историята има реални последици. По стечение на обстоятелствата аз съм споделял непосредствено бежанската орис на Петра Мечева, тъй като заедно преживяхме последното изгнание на българите от Беломорието през есента на 1944 година вследствие на съдбовното за нас споразумение на великите сили – Ялтенското. Тогава намерихме временен подслон в превърнатото в бежански приют хасковско училище „Отец Паисий“,

– един от първите пилоти инструктори на военното летище Узунджово. Всички са бежанци от Беломорска Тракия – бащата е роден в с. Чобанкьой, Дедеагачка околия, но е с потекло от родопското Устово. Майката е от с. Каракурджали, Гюмюрджинско, село на 5 километра от Бяло море. И те като моите родители са завърнаха по родните си места през 1941 г. Заедно с нас – децата, които с чисти души доловихме

Петра Мечева

неописуеми. Както навсякъде, и в Гюмюрджина беше въведена купонна система. За липсата на облекло да не говорим. По 250 грама за член на

ца, като държеше в ръка дълга филия бял хляб, намазана дебело с масло, и лакомо ядеше. Ние с брат ми бяхме на прозореца и гледахме, а в отсрещната къща живееше гръцко семейство с девет деца. Всички те се струпаха на техния прозорец и насочиха гладни очички към бялата филия хляб с масло и, гледайки, преглъщаха от глад.

И още едно документално свидетелство. „В началото на септември (1944, б.а.) на площада в Гюмюрджина се проведе голям митинг.

Цялото българско и гръцко население на града се беше стекло на митинга.

И нашето семейство беше там. Майка ми ме държеше за ръка и с интерес слушаше какво ще се каже. Говореше Добри Терпешев. Аз, като малко дете, нищо не разбирах, но мама ясно бе чула и запомнила думите: „Братя гърци, Тракия никога не е била българска и никога

няма да бъде!“. Това си беше чисто предателство. Думите на Терпешев бяха повтаряни от майка ми и баща ми с обида и болка през целия им живот.

Аз също бях на тоя митинг, също не разбирах нищо, но и аз запомних смрачените погледи на родителите си, и аз преминах обратния бежански път през прохода Маказа...

Във всекидневната си дейност Петра Мечева се опира и на днешното етническо многолюдие в Тракия. Тя организира десетки посещения на родните места на бежанците, които предизвикват силни родолюбиви чувства, а също така възраждат приятелствата на старите поколения между новите обитатели на тракийския свят на Европа. Петра Мечева възроди създадения някога от Мара Михайлова Тракийски женски съюз и го превърна в съставен елемент на тракийския свят на Европа. Ето това означава да не си историк, но да прaviш история!

Илиева нива

където изкараха зимата на 1945 година придошлите от Беломорието бежански семейства, останали без покрив. След училището живяхме пак заедно в приземието на една стара къща в крайния квартал „Овчарски“ срещу един още по-стар кладенец. Изкарахме заедно гладните първи години на новото българско общество, чиито съзидателни идеи обхващаха живота на бедните бежански поколения. Тези идеи представляват началото на съзнателния живот на Петра Мечева, пък и на моя, те определиха нейния път на педагог и общественик. Определат го и днес, знам това може би по-добре от всеки друг, защото същите идеи досега движат и моето перо...

Книгата носи следното посвещение: „В памет на майка ми, баща ми и брат ми“. За мене те са неизчезващи и от моето съзнание близки хора – чич Филип, чина Мара и баба Панчо

същността на изконното ни отечество. Оттогава насам Беломорска Тракия придоби очертанията на най-съкровена за нас родина.

Всъщност именно осъзнаването на Тракия като род и родина описва в своята книга Петра Мечева. Съдържано споделените истории от бежанския живот придают на книжовния ѝ труд искреност и привлекателност.

Петра Мечева привежда размисли и рядко срещани свидетелства за живота на беломорските тракийци в град Гюмюрджина – днес Комотини, през 1941 – 1944 г. „Гладът и мизерията в Беломорска Тракия бяха

семейството се даваше хляб на ден за българите и по 150 грама за гърците... Спомням си веднъж от двора на съседната къща, в която живееше българин, изскочи на улицата Митко, момче на около 8-9 години, чийто баща беше кмет в едно близко село. Вървеше то по средата на калдъръмената ули-

Панихида за убитите деца на Илиева нива

ТРАКИЙЦИ И СЪДБАТА НА БЪЛГАРИЯ

Национална научна конференция, просветена на юбилея на Тракийския научен институт

„МНОГОЦЕННИ – ЗА НАЦИОНАЛНОТО НИ БЪДЕЩЕ“

Приветствие на Маргарита Попова

Уважаеми г-н Премянов, уважаеми участници, организатори и гости, скъпи сънародници, благодаря ви за любезната покана да бъда почетен гост на Националната научна конференция „Мястото на тракийските българи в съдбата на България: минало, настояще и бъдеще“, посветена на 80-годишнината от учредяването на Тракийския научен институт.

Преклонение незабравя на героичното ни минало и националните ни герои. Будна и истинна национална памет. Съхранено тракийско културно и историческо наследство. Съхранена и

■ Г-жа Маринела Радева чете приветствие на вицепрезидентката Маргарита Попова

жива културна идентичност. Национално съзнание, пазещо символиката на свещените тракийски места на историческа памет.

Това са малка част от емблематичните за Тракийския научен институт цели – такива, каквито ги виждаме в годините от неговото

създаване през 1934 г. като обединителен център на учени и дейци на освободителното движение в Тракия.

Съдбата на тракийци, съдбата на тракийските бежанци и техните потомци, на тези, по думите на

академик Любомир Милетеч, „многоценни – за националното ни бъдеще“ българи, е записана върху едни от най-трагичните

страници на българската история. Върху тези страници ще останат завинаги думи и свидетелства, изречени с особено болезнена острота от нашите сънародници. Върху тях ще остане достойнството и героизма на всички тях, за които България е била не само земя с граници, но и духовна родина, бряг на спасение, светлина в пътя и благословена обител на несломимия български дух.

Съюзът на тракийските дружества и действащият Тракийски научен институт имат особено значимо място и роля в опазване на тракийското културно и историческо наследство, в съхраняване на борения тракийски

дух и на заветите, оставени от прадедите ни.

Поздравявам ги за неуморните усилия, за родолюбивите инициативи и неугасващия им устрем към справедливост.

В години на изпитания и време разделно, съдбата на тракийските българи и защитата на техните човешки права са неизменно обвързани със съдбата на България, а всички ние, скъпи сънародници, сме част от нейното минало, настояще и бъдеще.

Приветствам организаторите, участниците и гостите на днешната национална научна конференция.

Пожелавам успех, борбеност, сполука и единение!

ВОДЕЩ ФАКТОР ЗА ТРАКИЙСКАТА КАУЗА

Слово на Красимир Премянов

Имам удоволствието да ви приветствам с „Добре дошли“ на днешната национална конференция посветена на 80-ата годишнина от създаването на Тракийския научен институт.

Стана традиция да отбелязваме значими събития в историята на тракийското движение чрез разнообразни прояви, литургии, тържествени чествания и поклонения на исторически места.

Взаимодействието на Съюза на тракийските българи с Тракийския научен институт се превърна в трайна тенденция, която ни дава възможност да съчетаваме емоционалните епизоди с научни факти, с които обогатяваме и развиваме историята на тракийското движение.

Темите, които ще обсъдим днес, са извадени като приоритети на Съюза на тракийските дружества

за 2014 г. Надявам се, че никой от присъстващите няма съмнение за необходимостта да отбележим 80-ата годишнина на Тракийския научен институт, чрез който за един дълъг период от време тракийското движение успя да се съхрани под ръководството на Екзарх Стефан.

Днес Тракийският научен институт е водещ фактор за превръщането на тракийската кауза не само в част от нашата история, но и в наше настояще и бъдеще.

За нас, тракийци, е особено важно, че част от историческата съдба на тракийските българи съвпада с съдбата на прокудените от родните им места малоазийски българи. От тогава сме заедно и се борим за отстояване на българщината и историческата справедливост.

Не е необходимо да доказваме значимостта на националния герой

Капитан Петко войвода. Но сме задължени да си припомним неговото героично дело, което го превърна в национален герой, защото личностите като него не само ни създават национално самочувствие, но и ни задължават да следваме примера, делата им, и техните завети. Достатъчно е само да припомним, че до края на живота си той остана алтруист и патриот, свято тачещ дружбата с Русия и с руския народ, православието и славянството.

Свидетели сме, че борбата за България и българщината се води не само в опита за интерпретация на историята, за да бъдем поставени в положението на победени и унижени от страна на учени от други балкански страни, а и с посегателство върху родовия корен на българите, живеещи в Родопите, правейки опит да се покаже наличието на несъществуващ етнос, наречен помашки. Ние, тракийци, винаги сме заявявали, че ислямизираните българи са неделима част от българската нация.

МОСТ КЪМ БОГАТАТА БЪЛГАРСКА ИСТОРИЯ

В приветствие до конференцията на БАН, подписано от нейния председател акад. Стефан Воденичаров се казва:

Уважаеми г-н Премянов, уважаеми проф. Проданов, Като председател на Българската академия на науките изразявам своето съпричастие към високопатриотичната, обществена и научна дейност, осъществявана от Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт.

Споразумението за партньорство между нашите организации дава възможност за широко сътрудничество и за приобщаване силите на българската наука за изграждането на мост между днешния ден на България и нейната богата история, част от която е историята на Тракия.

В дълголетното съществуване на СТДБ и ТНИ голяма част от българските учени – хуманитаристи са взимали активно участие в изследване на проблеми, свързани с историята и културата на тракийските българи, превръщайки ги във важна част от дневния ред на българското общество.

Днешната конференция е посветена на 80 годишнината от създаването на Тракийския научен институт, 170 години от рождението на Капитан Петко войвода, 100 години от прогонването на малоазийските българи и съдбата на ислямизираните българи.

Убеден съм, че чрез докладите и научната дискусия ясно ще бъде очертано важното място и ролята на Тракия и тракийци в живота на България.

НОВИ ЛАУРЕАТИ НА СЪЮЗА

В началото на конференцията от името на СТДБ неговият председател Красимир Премянов удостои БНТ с най-високото отличие на Съюза – златен медал „Капитан Петко войвода“ с лента за излъчените през пролетта на 2014 г. репортажи за разорението на тракийските българи. Отличieto получи Геновева Момчева, член на Управителния съвет на БНТ. Със златен медал „Капитан Петко войвода“ бяха наградени журналистката Весела Смилец, авторка на предаванията, както и ген. Стоян Топалов, председател на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва, за подкрепата му на тракийското движение.

ПОЛЗОТВОРНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

До конференцията бе изпратен поздравителен адрес от Македонския научен институт, подписан от неговия председател доц. д-р Александър Гребенаров, в което се проследява отколешната история на взаимоотношенията между тракийските и македонските българи, свързани с борбите за освобождение на Македония и Тракия и за обединяване с младото българско княжество след Берлинския договор от 1878 г. така и с Илинденско-Преображенското въстание, с Македоно-Одринското опълчение по време на Балканските войни.

Традицията за духовно и организационно единство между тракийските и македонските дейци укрепва още повече след създаването на Тракийския научен институт през 1934 г., се казва в приветствието, и се подчертават съвместните изследователски проекти в по-ново време, какъвто е фундаменталният труд „Националноосвободителното движение на македонските и тракийските българи 1878–1944 г.“ в 4 тома. В поздравителния адрес се изразява убеждение, че ползотворното взаимодействие ще продължи.

■ Златен медал „Капитан Петко войвода“ с лента за БНТ

■ Красимир Премянов с ген. Стоян Топалов

■ Журналистката Весела Смилец с отличие

ПРОФ. ВАСИЛ ПРОДАНОВ,
ГЛ. АС. Д-Р ВАНЯ СТОЯНОВА

Преди 80 години и два месеца, на 30 септември 1934 г. на учредително събрание в София, открито от доскорошния председател на Върховния изпълнителен комитет (ВИК) на Тракийската организация Иван Орманджиев и в присъствието на 22-ма души – дейци на тракийското движение, интелектуалци и общественици, близки до тракийската кауза – се взема решение за създаването на Тракийски научен институт. От 80 години този институт присъства на обществената и научно-хуманитарна – по-дълго от всички институти в социалните и хуманитарни науки към БАН и други институции в страната, свързан с плеада от знаменити български интелектуалци.

Учредителното събрание приема устав на организацията и избира за неин почетен председател Софийския митрополит Стефан. На 20 октомври 1934 г. се конституира и ръководното тяло: председател Христо Караманджук, секретар-редактор Иван Орманджиев, касиер-счетоводител Анастас Разбойников и членове Никола Константинов и Константин Петканов. Пряката политическа причина за учредяването на ТНИ е забраната на партийно-политическите организации с техните печатни издания, наложена от Деветнадесетомайския режим.

Институтът си поставя за цел да „изследва и представя писмено и устно пред българското общество и пред чуждия свят чрез научни отзиви и периодични издания географията, историята, етнографията, стопанския и обществен живот, политическото положение, борбите и страданията на българите от Тракия за освобождение и обединение на българския народ и българските земи“.

В това отношения най-близката сродна до ТНИ организация е Македонският научен институт, която се появява единадесет години по-рано. Но и за тракийци 1934 г. не е началото. Дванадесетият редовен сбор на Тракийската организация, проведен през септември 1927 г., взема решение да започне издаването на библиотека „Тракия“, която да включва четири раздела: 1. Исторически приноси по близкото и далечното минало на България; 2. Настоящото политическо положение на Тракия; 3. География, етнография и фолклор; 4. Стопански и икономически въпроси.

Редакционният комитет, в който освен проф. Димитър Михалчев, Христо Караманджук и Константин Петканов, членуват още Димитър Поп-

80 ГОДИНИ ТРАКИЙСКИ НАУЧЕН ИНСТИТУТ – ОТ МИНАЛОТО КЪМ БЪДЕЩЕТО

• Чл. кор. проф. Васил Проданов

николов, Иван Панделев (Орманджиев), Анастас Разбойников и Николай Константинов, съществуват седем години. До 1934 г. той издава четири тома от „Тракийски сборник“ и осем книжки от поредицата „Библиотека Тракия“. Замислени с практическата цел да подпомагат националноосвободителното тракийско движение с проучвания и пропагандиране на тракийския въпрос с оглед на неговото политическо решаване, отпечатаните в тях материали оставят и трайна следа в българската научна и научнопопулярна книжнина. Те разработват разнообразните аспекти на историята, демографския състав, стопанския и географски облик, бита и културата на Източна и Западна Тракия, национално-освободителните борби на тракийските българи.

Специално искам да отбележа ролята на акад. Димитър Михалчев, първият председател на самостоятелната тракийска организация, първият председател на БАН след 1944 г. и първият директор на създадения през 1948 г. Философски институт към БАН. Аз имам честта да бъда 20 години директор на този институт, продължавайки неговото дело там, а сега като директор на ТНИ през последните три години съм горд, че съм продължител

на делото на Димитър Михалчев в ТНИ.

Учреденият през 1934 г. Тракийски научен институт става идеен и организационен приемник на редакционния комитет на Върховния тракийски изпълнителен комитет. Със своята културно-просветна, научна и пропагандна дейност той се утвърждава като обществен и изследователски център, обединил усилията на поборници на тракийската кауза и учени-хуманитаристи за професионалното изследване и обществена защита на Тракийския въпрос с действия, адекватни на политическите реалности и стремежите на тракийските българи.

Финансово дейността му се подкрепя от фонд „Тракийско дело“, създаден през 1929 г. със седалище в гр. Пловдив. Средствата на фонда се набират от дарения на пари, движимо и недвижимо имущество и от олихвяване на собствените средства. След разтурянето на ВИК през 1935 г. Фондът решава субсидиите, които е отдавал на Централното ръководство в размер на 70 на сто от чистия доход, да се дават на ТНИ. Тази финансова независимост от държавни и политически фактори осигурява и творческата свобода и идейна независимост на неговите дейци. Продължава издаването на библиотека „Тракия“ (до 1944 г. но-

мерацията ѝ стига № 13) и „Тракийски сборник“ (с още три нови солидни изследвания). През 1940–1943 г. Тракийският научен институт осигурява и издаването на списание „Завет“, което след спирането на вестник „Тракия“ остава единственият периодичен орган на тракийци (дотогава той е издание на Младежкия тракийски съюз). За негов главен редактор е избран Константин Петканов.

С края на Втората световна война Тракийският въпрос навлиза в нова фаза. Ръководството на Тракийската организация и на ТНИ в първите години след 9 септември 1944 г. поставят неговия научен потенциал в защита на искането на ОФ правителството пред Парижката мирна конференция Западна Тракия да остане в границите на българската държава. През 1946 г. са издадени и преведени на чужди езици пет брошури за Западна Тракия, обосноваващи българските права над нея, Меморандум до великите сили за разрешение на Тракийския въпрос, както и солидното съчинение на Ив. Батаклиев, А. Разбойников и Ив. Орманджиев „Тракия – географски и исторически преглед“.

Тракийският научен институт се съхранява през перипетиите на бурните обществено-политически промени след 9 септември 1944 г. Той остава свързан със Съюза на тракийските културно-просветни дружества в България и се ползва от неговата финансова подкрепа. Оглавяват го дейци като доц. Ламби Данаилов, Никола Спиров и Тодор Браянов.

Продължава изследователската и издателската работа. Сред издадените съчинения могат да се открият: Сборникът „Петко войвода, 1844–1900“, издаден през 1954 г. под редакцията на Никола Спиров, Анастас Примовски и др.; „Преображенското въстание“, сборник статии и документи (1955 г.) под редакцията на Ан. Примовски; изследването на Никола Спиров „Преображенското въстание“ (с две издания през 1965 и 1983 г.); „Националноосвободителното движение в Тракия 1878–1903 г.“ (1971 г.) от Ламби Данаилов и Стилиян Нойков; „Странджанският фолклор“ на Горо Горев (1983); Сборник „Михаил Герджиков, спомени, документи, материали“ (1984 г.), под редакцията на проф. Л. Панайотов. През 80-те години

се появяват и публикации на Стайко Трифонов, посветени на тракийското движение и съдбата на тракийските българи след Балканските войни. Наред с това, се написват редица регионални изследвания, които осветляват малко познати за широката публика места и герои.

Следва да се отбележи също събирането и съхраняването в архива на ТНИ (впоследствие предаден и обработен в Научния архив на БАН) на документи, спомени и изследвания на редица тракийски дейци и краеведи, свързани с революционните борби на тракийци, с насилственото изселване на българите от Тракия, със селищни проучвания и пр. След 1965 г., вместо „Тракийски сборник“, започват да излизат „Известия на ТНИ“, от които, за съжаление, излизат само два тома, вторият – през 1970 г.

Повторното закриване на Тракийската организация през 1977 г. се отразява и на ТНИ. Част от материалната му база и архивът му са предадени на Центъра по българистика при БАН, където за известен период с тракийските въпроси се занимават Надежда Недкова и Вера Маджарова.

С възвръщането на Тракийската организация след 10 ноември 1989 г. се възвръща и Тракийският научен институт. Свиканото на 15 февруари 1994 г. общо събрание приема 21 нови членове на института, избира нови ръководни органи и утвърждава изменения и допълнения в устава му. Начело на УС застава доц. Стайко Трифонов като председател и Анастас Примовски – зам. председател.

Основната цел и задачите, които си поставя ТНИ в обновения Устав са изследване историята, етнографията, езика, фолклора и културата на българите от Източна и Западна Тракия както и участието им в борбите за освобождение и обединение на българския народ.

• Гл. ас. д-р Ваня Стоянова

Продължава на 6-а стр.

80 ГОДИНИ ТРАКИЙСКИ НАУЧЕН ИНСТИТУТ...

Продължение от 5-а стр.

За изпълнението на тази цел Институтът извършва научноизследователска, събирателска и издателска дейност; участва в теоретично разработване на проблемите, свързани с тракийската кауза и нейното популяризиране; организира и провежда научни форуми. Всичко това – с доброволния труд и ентузиазъм на неговите сътрудници, които нямат щат и заплата, нито твърдо финансиране, а се ръководят от вътрешни подбуди като патриотизъм, чувство за духовна общност с каузата на тракийските българи и, разбира се, интелектуална любознателност и стремеж към академична коректност. В тяхна помощ е СТДБ.

През 90-те години на 20 век най-активната страна в работата на ТНИ са научните конференции, свързани с бележити годишници от историята на България; с национално-освободителното движение; с войните за национално обединение и последвалите ги бежански потоци; с видни личности в борбите на тракийските българи и на първо място – с патрона на Тракийската организация Капитан Петко Войвода. Те се провеждат не само в столицата, но и в градовете с мащабно присъствие на тракийско бежанско население – Кърджали, Варна, Бургас, Сливен, Хасково, Стара Загора и други – времето не достига, за да изредя всички. Значението им е двойко – от една страна, те консолидират тракийската общност в обществен и научен план, а от друга – правят достойно тракийската проблематика на по-широки кръгове от българското общество.

За съжаление, за кратко време ТНИ загубва свои ценни сътрудници и ръководители, сред които и председателя проф. Стайко Трифонов и зам.-председателя проф. Анастас Примовски. На проведеното на 10 октомври 2000 г. Общо събрание за нов председател на ТНИ е избран проф. д-р Иван Филчев и са приети 27 нови членове, в духа на поколенческото обновяване и разширяване влиянието на ТНИ.

Най-важното постижение на Института през следващото десетилетие е възобновеното с помощта на СТДБ издаване на „Известия на ТНИ“, по един брой годишно – за това трябва да се отдаде дължимото на проф. Иван Филчев. На страниците на Известията намират място както доклади от различни научни форуми, проведени в цялата страна под егидата на ТНИ, така и специално написани изследвания по разнообразната историческа и актуална тракийска проблематика. Проф. Филчев дава и личния си творчески принос към проучване историята на тракийското движение – пръ-

во, с изследването си „Тракийската организация в България“ (1999 г.), а впоследствие – с фундаменталния си труд „Тракийският въпрос и тракийското движение в България“ (2007 г.)

Основно по финансови причини не се реализира друга поставена задача – възстановяване издаването на библиотека „Тракия“. Същата финансова причина възпрепятства досега и реализирането на една от най-мощните цели, които от 2006 г. СТДБ съвместно с ТНИ решава да осъществи – написването на „Енциклопедия Тракия“.

Днес ТНИ е организиран като независима изследователска, експертна и информационна институция, която запазва досегашния си предмет на изследване на миналото на духовната и материална култура на Тракия и тракийските българи, но се ориентира активно и към съвременните проблеми на българското общество в контекста на отношенията на Балканите и особено с Турция и Гърция като страни, с които е свързана Тракия. В своята дейност институтът отчита, че всеки минал проблем може да има съвременни измерения както и че всеки регионален проблем има общоевропейски и геополитически измерения. Като се имат предвид сложните исторически отношения, натрупалите се изкривявания, предубеждения и травми в предишната история с околните държави той се стреми да съдейства за тяхното преодоляване и за формирането на нови отношения на Балканите през XXI век. Негов изходен пункт е, че днес в условията на глобализация и комуникационна революция рязко се увеличава силата на взаимовръзките между минали проблеми, настояще и бъдеще, а така също и между регионалните, общонационалните, балканските, европейските, глобалните процеси. Досегашните изследвания биха се опрели на реалностите, ако всичко се изследва в контекста на интеркултурните проблеми и трансграничното сътрудничество. Това изправя съответно институтът пред нови проблеми и предизвикателства. С експертната си и информационна дейност институтът се стреми да формира политики в страната, както във вътрешен, така и в международен план.

Когато гледаме на съдържанието на нашата бъдеща дейност, ние отчитаме засилването на ролята на регионалния фактор в икономиката и политиката в два основни смисъла – (а) в смисъла на засилване на ролята на взаимомоношението на Балканите като регион за нашата икономика и политика и особено на отношенията с Турция и Гърция, с които споделяме тракийския регион; (б) нарастващото значение на тракий-

ския регион като място на среща и нарастващи интензивни взаимодействия между трите страни. Имане нова ситуация на Балканите, свързана с тракийските и балкански проблеми, свързана с тенденция на регионализация на множество процеси и развитие на тенденция на отваряне на границите на Балканите. Никога толкова много хора не са се движели между нашите страни в цялата история на нашите отношения и тези потоци от хора тепърва ще нарастват.

В същото време се наблюдава в световен план, и в частност на Балканите, нов възход на етнически и религиозни идентичности. Ако когато се създава и действа СТДБ в предходни периоди на Балканите като цяло и в света има тенденция на секуларизация, на намаляване ролята на религията, то сега имаме обратни тенденции, което може да носи тежки конфликти, както се видя от войните в Югославия. В четири града на регион Тракия тези дни бяха

казателно е, че религиозната идентичност се използва за съответни промени и на етническа и национална идентичност. Затова и един от най-важните панели на сегашната ни конференция е посветен на процесите сред българите мохамедани.

За да обхванем и новопоявяващите се нови процеси в регион Тракия, нашият стремеж през следващите години на XXI век е да се променя организацията на работа на ТНИ:

- От ориентиран доминиращо към исторически изследвания да се превърне все повече в институция, извършваща мултидисциплинарни изследвания, обединяващ специалности, от различни институции около обща интердисциплинарна проблематика.

- Да се развива като независима експертна и информационна институция, анализираща тракийската проблематика в контекста на променящите се геополитически реалности на Балканите,

запълним.

Сред основните цели, които си поставя днес ТНИ са:

- Извършването на изследователска, експертна и информационна дейност, свързана с проблемите на древното население на Тракия и неговото културно-историческо наследство.

- Изследване историята и съвременното състояние на културата на Тракия и тракийските българи.

- Изследване и предлагане на политики за тракийския регион в контекста на развитие на икономическите и политически отношения в България и на Балканите.

- Изследване на проблемите, свързани с различните етнически и религиозни общности, с които са свързани отношенията на нашата страна с останалите балкански държави и да предлага съответни политики.

- Извършване на експертна и изследователска дейност и създаване на информационен масив с данни, свързани с от-

• Специално внимание се отделят на откритите проблеми между България и Турция и на търсенето на възможни решения. В своята дейност изхожда от предпоставката, че българските граждански с турски етнически произход и българските граждани в Турция да бъдат мост между двете страни, а не фактор, който да ги разделя.

- Институтът има за задача да изследва и се бори за преодоляването на историческите травми и предразсъдъци в отношенията между народите на Балканите.

- Институтът вижда своето призвание в изследването не само на миналото и настоящето, но и насоченост към бъдещето, свързана с изработването на национални, балкански и геополитически анализи и прогнози.

- Ние отчитаме, че през последните години се извършват бързи промени в статуса и проблемите на Тракия и Родопите в социално-икономическо, културно, етническо, религиозно отношение. Имане културно настъпление на Турция в България и на Балканите, което се проявява не само в турските сериали, но и в серия от дейности на турската държава, които ще я превърнат постепенно в нов субект на „мека сила“ в нашия регион след САЩ, особено при евентуални тенденции на изтегляне на Русия от него след провала на проекта „Южен поток“.

Когато гледаме към бъдещето на ТНИ, отчитаме, че глобалните политически процеси през последното десетилетие превърнаха Балканите във възлов геополитически регион. Задълбочаването на конфликтите в Централна Азия, продължаващото напрежение и нестабилност в Близкия Изток, както и цялостното развитие на отношенията между основните геополитически системи и най-вече развитието на военните и военно-разузнавателните средства и системи ще продължат да засилват ролята и значението на Черноморския регион и Балканите във военностратегически и, на тази основа, в политически и икономически аспект. Борбата не само за влияние, но и за реално присъствие на Балканите, от една страна, на Турция с нейната неоосманистка стратегия, както и на сили на Близкия Изток, внасящи радикален ислям, от друга страна, на САЩ и ЕС, от трета страна, на Русия и азиатските държави, ще се засилва, като не е изключено на моменти да приеме и по-остри форми. На полето на борбата за умове жестоката битка между неоосманистките, православно-славянските и евроатлантическите интерпретации на българската история вече е в плен ход. В този контекст всичко ставащо в Тракия и тракийския регион, свързващ България, Гърция и Турция през следващите години ще става все по-значимо, а с това ще нараства, надявам се, и потребността от Тракийския научен институт, който ще може да посрещне след време своя вековен юбилей с една много по-голяма значимост и роля в българското общество.

Да ни е честит юбилейт
на Тракийския научен
институт!

■ Три лица от конференцията: проф. Иван Филчев – предишният председател на Тракийския научен институт, енергичната Папани Козарова, която изнесе два доклада, въпреки че надхвърля 90 години, и вицепрезидентът генерал Ангел Марин.

извършени акции на ДАНС срещу опасни ислямистки радикали. Ако са точни данните за ислямизирането на 15 000 роми през последните години в Пазарджик и като се наблюдават процесите в това отношение не само сред българските роми, но и тенденцията на реислямизация на българите мюсюлмани в Родопите, в резултат на действието на ислямски фондации, бих казал, че по отношение на настъплението на исляма в регион Тракия се връщаме в определен смисъл към XVIII век и „Време разделно“. Тези нови тенденции не може да останат незабелязани от нас, тъй през следващите две десетилетия, паралелно с увеличаващия се бежански поток от Близкия Изток и демографската промяна на населението в този регион, може да създадат радикално нова ситуация в Тракия и Родопите, където върви по данни на нашите тракийски организации и процес на етническо прочистване чрез икономически средства. По-

новите битки между великите сили, сблъсъка на цивилизационни идентичности, новата роля на Турция на Балканите в условията на фрагментирано държавно балканско пространство.

- Стремежът е институтът да не бъде традиционно академично звено, занимаващо се със знанието само по себе си, да се развива като тинк танк, в центъра на който стоят анализите, оценките, прогнозите. от различни институции около една обща интердисциплинарна проблематика.

- В нашата дейност ние отчитаме, че в България по времето на прехода към втория български капитализъм и реинтеграцията на страната в световната капиталистическа система бяха разрушени анализите и информационни структури, които преди това са събирали, обработвали и предлагали информация за ефективни политики в отношенията ни с Гърция и Турция. В това отношение има вакуум, който ние може да

ношенията и политиките на Балканите и особено на отношенията и политиките в Турция и Гърция.

- Формиране на политики, които да са във взаимен интерес на народите на Балканите.

- Подпомагане противопоставянето на екстремистки религиозни и етноцентрични възгледи, които могат да възпрепятстват съжителството на народите на Балканите.

- Противодействие на стереотипи и възгледи, които водят до противопоставяне и конфликти с околните държави.

- Изследвания на състоянието, тенденциите и прогнози в контекста на отношенията между регионални проблеми на тракийския регион, национални проблеми, общоевропейски проблеми и геополитически и геоекономически проблеми и отношения.

- Дискутиране на различните интерпретации на войните на Балканите, участие в битката за интерпретация на историята на Балканите.

ЗА СЕМЕЙСТВОТО – ШЕГОВИТИ СЦЕНКИ И КРЪШНИ ХОРА

ДОНКА ВЪЛЧЕВА

Тракийско дружество „Лазо Лазов“ в гр. Средец чества празника на християнското семейство – Въведение Богородично. На тържеството, което се проведе във Военен клуб присъстваха много семейства, преживели дългогодишен съпругески живот. Всички присъстващи подкрепиха истината, че най-голяма ценност за българина е да има семейство, дом, в който да отгледа децата си. Дълг на всеки родител е да възпитава растящите в семейството на честност, трудолюбие, братска обич, да познават корените на своя род, да проявяват отговорност към Родината. Това са добродетели, които са спомогнали да се запази народността и духовността през годините.

Ръководството на Тракийско дружество „Лазо Лазов“ гр. Средец поздрави потомците-тракийци, като им пожела здраве, щастие, благоденствие, мир и любов. Сръчните ръце на жените – майки и съпруги, крепители на семейството бяха подготвили вкусни странджански ястия, които опитаха всички присъстващи. Изпълнението на народни песни от Генка Пейчева и Мария Хамбарлиева помогнаха в този ден да забравим тревогите и отворим душите си за доброта. Веселието продължи със шеговити сценки и кръшни хора.

Свиква заседание на Върховния комитет на СТДБ на 17 януари 2015 г., в Тракийския дом, от 11.00 часа при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет за изпълнение на план-програмата на съюза за 2014 г.
2. Отчет за изпълнението на Бюджет 2014 г.
3. Приемане на План-програма за дейността на съюза за 2015 г.
4. Приемане на проекто-бюджета за 2015 г.

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакцията на вестник „Тракия“ поздравяват рождениците на Съюза:

Димитър Николов Антонов – с. Аврен	8.XII.1950
Гарабед Ованесян Хайрабедян – София	15.XII.1931
Величко Станиславов Пачилов – София	20.XII.1930

НАЦИОНАЛНИТЕ ИНТЕРЕСИ...

Продължение от 1-ва стр.

Фактът, че страната ни е член на Европейския съюз и НАТО, не може да оправдае тези необмислени и прибързани политически изказвания, които са повече в чужда угода и противоречат на българските национални интереси. Още повече, че имаме достатъчно примери в поведението на държавници от други страни членки на ЕС – Унгария, Чехия и Словакия които се държат много по-дипломатично, в оценките за санкциите срещу Русия са сдържани, защото искат да запазят икономическите си връзки с нея, а когато нещата засегнат националните им интереси, те дори потропват на масата в Брюксел.

– А сега, след като Владимир Путин обяви, че спира „Южен поток“, като че ли чащата преля...

– Така е. Тъжното е, че „Южен поток“ няма да го

има, въпреки че корабите с тръбите още пристигат във Варна. А странното е, че всички досегашни премиери и енергийни министри се тупат по гърдите, че винаги са били за проекта, и се правят на учудени защо Путин „срязва тръбата“. И сега се разтърсиха къде са договорите, къде са писмата на Европейската комисия, Борисов притича до Юнкер в Брюксел, който му обеща не нещо реално, а „майчина грижа“, както се обещава на сираче. Последните няколко правителства са виновни за тъжния край на един проект, който щеше да ни направи енергийно независими и щеше да осигури работни места при изграждането му, както и доходи от таксите за пренос през страната. Но по всичко изглежда връзките с Москва относно „Южен поток“ прекъсна служебното правителство на проф. Георги Близнашки, за което е отговорен

президентът Росен Плевнелиев.

– И сега тръбата ще мине през Турция.

– Ние досега бяхме зависими от Турция предимно идеологически, с опитите ѝ да прокара пряко или косвено политиката си на неоосманизъм, да насажда ислямизма, а в районите, в които живеят българи мохамедани работи за отродяването им, за отчуждаване от българския корен, дори ги турцизира. Тези дни бе съобщено, че три мюсюлмански училища – в Русе, Шумен и Момчилград се издържат от Турция. А сега, ако наистина руската тръба премине през южната ни съседка, ще зависим и енергийно от нея. Ще купуваме пак руски газ, но от Турция и на по-висока цена. Но все още има надежда, макар и много крехка – нашите управници да направят усилия Южният поток да се върне на мястото си.

– Има ли това връзка с тракийския въпрос?

– Резултатите от разговорите между Владимир Путин и Реджеп Ердоган имат пряко отношение към тракийския въпрос. Русия и Турция ще строят газопровод, който в частта си по суша неминуемо ще легне върху земи – частна собственост на българи, избити или прогонени между 1913 и 1925 г., когато близо половин милион души изгубиха плодовете на своя труд и живот в резултата на първата в най-новата ни история на Балканите геноцидна акция на правителство и на армия. Днешната власт на Турция, с която имаме приятелски отношения, не е виновна за конфискуването на милиони декари частна българска земя. Но тя, заедно с българското правителство има пряка отговорност (както е и според Резолюцията на Европейския парламент) за решаването на този исторически, политически и материален проблем. Настояваме позициите на стотиците хиляди потомци на тракийските и малоазийските българи да бъдат чути и разгледани на преки българо-турски разговори, чийто успешен завършек може да стане пример за подражание на Балканите, в Европа и в света.

ПОЧИТ КЪМ ПЕТКО ВОЙВОДА

На 18 декември в 10 ч. пред паметника на Капитан Петко войвода в Борисовата градина ще бъдат положени венци и цветя от името на Съюза на тракий-

ските дружества в България и Софийското тракийско дружество. Нека с китка цвете и минутка мълчание да почетем легендарния български национален

герой, защитникът на тракийските и родопските българи, славния руски капитан, от чието рождение се навършват 170 години. Заповядайте!

ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС

Тракийското дружество „Подем“, Дружеството на писателите, Съюзът на пенсионерите 2004 – община Плевен, и народното читалище „Тракия 2013 г.“ – Плевен, обявяват литературен конкурс за ознаменуване 170-ата годишнина от рождението на Капитан Петко войвода. Творците и всички граждани от Плевенска област могат да участват със спомени, есета, разкази, стихове и песни. Творбите ще бъдат оценени от компетентно жури. Най-добрите ще бъдат издадени в специален сборник – възпоминание и почит за легендарния българин. Сборникът ще бъде изпратен на всички тракийски дружества в страната.

Творбите за конкурса изпращайте на адрес:
5800 Плевен, кв. „Сторгозия“, бл.19, вх. А, ап. 9,
за Йордан Гевреков, тел. 0878 682 816.

Краен срок за изпращане на творбите – 20 март 2015 г.

IN MEMORIAM

Отиде си ДОРА КОЧЕВА от Айтос, дъщеря на тракийски бежанци от Източна Тракия. Живя и се труди честно и всеотдайно. Всичко тракийско ѝ бе свидно.

IN MEMORIAM

На 9 декември т.г. се навършиха 40 дни от смъртта на Георги Вълчев Чинков.

За дългогодишна дейност в тракийското движение бе награден със златен медал „Капитан Петко войвода“.

Нека си спомним за него.

Поклон пред паметта му.

Настоятелството на читалище
„Съгласие 1883“ – с. Славейно

ТРАКИЙЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0887 794 455; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67;
Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) – 0301/63 008;
Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) – 038/632 060; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40
Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Врата към безсмъртието

Нов документален филм на проф. Валерия Фол и оператора Мартин Каравелов за древна Тракия показва какво културно наследство имаме и как го „опазваме“

■ Професор Валерия Фол

ВЕЛИАНА ХРИСТОВА

Ако продължаваме да се отнасяме безхаберно към великолепните паметници на тракийската култура по нашите земи, след 10 години те ще останат единствено в документалните кадри на подобни филми. Това каза известната траколожка проф. Валерия Фол при представянето в София на новия документален филм „Древна Тракия – врата към безсмъртието“. Проф. Фол е сценарист на филма заедно с д-р Ружа Попова от Института по балканистика с Център по тракология при БАН. Той представя известни подмогилни храмове от Долината на тракийските царе в Казанлъшко, където в древността са били земите на траките одриси. Филмът е част от проект, финансиран от Европейската мрежа за представяне на културното наследство (NET-Heritage). Целта е да се направи мониторинг на тракийските паметници на наша територия и на представянето им в интернет.

Известно е, че траките са вярвали в безсмъртието на човешката енергия и тази вяра има своята символика – изразявана е с помощта на обреди за преминаване в отвъдното, на различни

изображения и архитектурни елементи, които учените наричат „геометрия на безсмъртието“. Тази геометрия има своите варианти, свързани със соларното начало (кръговете) и с хтоничното – квадрата с четирите посоки, обяснява проф. Фол. Стойностното е, че

филмът е направен върху основата на научни изследвания на тракийската символика

на спецификата и пространствената ориентация на подмогилните храмове, на фреските и изображенията, направени са и акустични експерименти в самите гробници. Филмът е озвучен с музика, чийто автор е д-р Александра Фол, която, макар да е композитор и диригент, продължава по своеобразен начин традицията на семейството в осмислянето на тракийската култура. Изпълнението на мъжките гласове усилва внушението за магия, излъчвано от знакови паметници като Казанлъшката гробница, храмовете в Голямата косматка, Шушманец, Хелвения, Арсеналка, Оструша, както и този при с. Александрово. Заснета е и най-голямата известна у нас мегалитна гробница – дол-

мен, на територията на с. Хлябово.

Великолепието на филма се дължи и на невероятното заснемане, осъществено с най-висококачествена техника – с вградени елементи, разработени първоначално за космическия телескоп „Хабъл“, обяснява Мартин Каравелов. Въздействието се усилва от заснемането на паметниците за пръв път сред ландшафтната панорама (включително от въздуха) на красивото поречие на р. Тунджа – една от основните артерии за комуникация на траките със средиземноморския свят. Филмът е само 32 мину-

ти, но разказът зад кадър е успял да вмести най-характерното за тракийската вяра, символика, обредност. За култа към светлината и бога, който през деня е слънце, през нощта – огън. За астрономическите познания на траките, които археоастрономите са установили по безспорен начин. Например храмът под могилата Арсеналка е разположен така, че в момента на лятното слънцестоене лъчът прониква вътре до олтара, разположен в центъра. Подобно е разположението и на мегалита – врата към отвъдното, над с. Бузовград.

Наред с това огромно богатство камерата обаче е

заснела в едър план и следите на нашето нехайство

Отвътре паметниците са в окаяно състояние. По стените в гробниците личат огромни петна от проникнала влага, подкожувани мазилки, лишеи, помръкващи цветове на фреските – дори в Казанлъшката гробница, която е под закрилата на ЮНЕСКО. Да не говорим за Александровската гробница. Когато тя бе открита от Георги Китов през 2000 г., се случи така, че направих първите снимки на фрес-

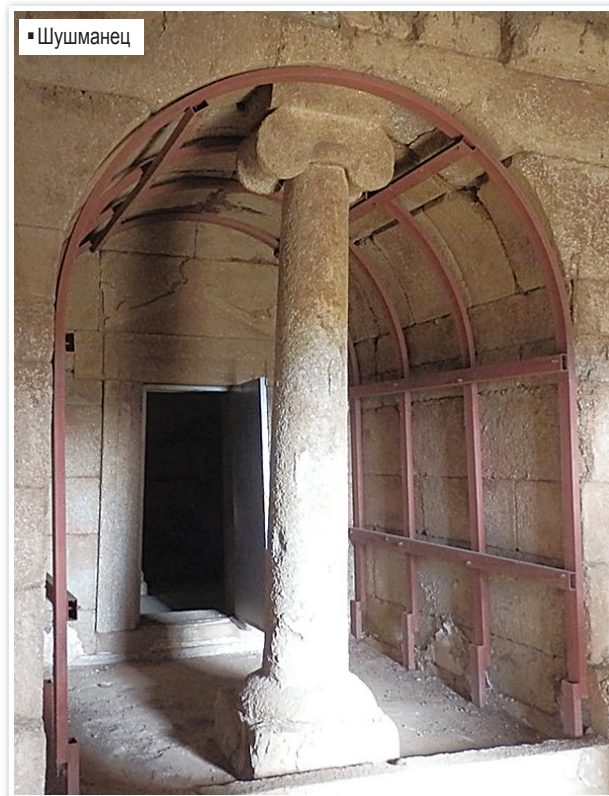
ние нашето огромно културно наследство го занемаряваме с лека ръка. А друго май нищо нямаме. Кино-екипът се надява показаното състояние на паметниците да накара държавните институции да инвестират спешно в тяхната консервация, реставрация и ефектно експониране. Истинският паметник, поддържан и показан добре, би привлякъл много повече туристи от кичозната бутафория например на крепостта Кракра при Перник.

■ Казанлъшката гробница

■ Бузовград - врата към бъдещето

■ Шушманец